

Primorski dnevnik

Leto XIII - št. 185 (3720)

TRST, nedelja 4. avgusta 1957

Cena 30 lir

O VZROKIH STAGNACIJE

V prvi polovici letošnjega leta so prepeljali skozi tržaška Javna skladišča 1.527.301 ton blaga, medtem ko so od januarja do junija 1956. leta prepeljali 1.554.120 ton blaga.

Ti dve številki pričata o dejanskem nazadovanju prometa skozi naše pristanišče. Padec prometa pa je še znatno bolj občuten, če upoštevamo, da se je v istem razdobju promet vseh pristanišč po svetu močno povečal, tako na primer Benetk za 8 odst.

Dejanski padec prometa, odnosno dohodkov, ki jih promet prinaša tržaškemu gospodarstvu, pa odraža predvsem poslabšana struktura blaga. Tudi letos se je v obsegu masovnega blaga: železne rude, premoga in starega železa (januar-junij 1957 skupno 1.013.759 ton, januar-junij 1956 979.333 ton), znižal pa se je promet z žitom, lesom in nekaterimi drugimi vrstami lesa.

Vzroke za padec prometa v zadnjem razdobju ne moremo iskati v mednarodnih gospodarsko-političnih dogodkih. Prav o-
bratno, svetovni položaj ni bil za pristanišča na sploh, za Trst pa še posebej, že dolgo tako ugoden kot je sedaj. Navedimo samo neko-
kolikoli, ne da bi si lasili namen naštetih vseh:

1. Splošno pomirjenje v svetu se utrjuje in čeprav z velikimi težavami ter peripetijami ustvarja pogoje za razvoj imenoma med vzhodom in zahodom, kjer je Trst tipična stična točka.

2. Ogromen porast pomena držav Bliznjega in Daljnjega vzhoda, ki preživljajo ali so že preživele razdobje osamosvojitve in ki sedaj skušajo graditi lastno moderno gospodarstvo. Na razvoj njihovega do naravnost fantastičnega povečanja zunanje trgovine, pri čemer se njih trgovinska izmenjava tako iz političnih kot iz gospodarskih razlogov usmerja prav proti najvažnejšim tržaškim zalednim državam.

3. Ugodna mednarodna konjunktura se odraža v občutni meri prav na pristaniški dejavnosti in strmo raste promet vseh najvažnejših pristanišč v svetu.

Vsi ti činitelji so se delo in v skromnem obsegu odražali že sedaj. Pri poglobljenejši proučitvi prometa prvega letošnjega polletja najdemo namreč nekatere ugodne številke. Tako vidimo, da se je med izkrcanim blagom prvič pojavila Kitajska z zaenkrat skromnimi 10.408 tonami blaga, katerega so pripeljali s posredovanjem Hong Konga, torej ne neposredno iz kitajskih pristanišč. Železniški promet s CSR je štirikrat večji kot je bil lani, promet z Madžarsko se je kljub težavam, ki jih preživlja ta država, ohranil na prejšnji ravni. Stvarni pogoji so za razvoj prometa skozi tržaško pristanišče torej ugodni in jih je treba uresničiti. V precejšnji meri zavisi od Trsta samega, v še večji pa od centralnih oblasti, da ti pogoji postanejo stvarnost.

Nekaj korakov je bilo že napravljenih v tej smeri. Tako se stalno izboljšuje gospodarski odnos med Jugoslavijo in Italijo, kar ustvarja osnovo za ugodnejšo rešitev prometnih vprašanj in bo morda v ne tako daljni bodočnosti tudi omogočilo sodelovanje med Reko in Trstom, kar bi bilo za obe pristanišči mnogo ugodnejše kot je sedanja borba na nož.

Mednarodna konferenca italijanskih in avstrijskih predstavnikov ni sicer rešila vseh perečih vprašanj, vendar so na tej osnovi odstranili nekatere zapreke, ki so sicer na videz manjšega pomena (carinska birokracija, nova poenostavljena tarifa Javnih skladišč, sklenitev gradnje naprav za razkladanje rastlinskih olj itd.), vendar pa občutno prispevajo k okrepi konkurenčne moči pristanišča. S Česko-

slovaško so sklenili trgovinsko pogodbo, ki predvideva plačevanje pristaniških stroškov v blagu in tako omogoča vrnitev českoslovaškega tranzitnega blaga na pomole tržaškega pristanišča.

Javna skladišča izvajajo obširen program razširitve in modernizacije pristaniških naprav, ki predvideva nove razkladalne naprave v starem pristanišču, gradnjo novih dvigal in pomola št. 7 v novi luki.

Zal pa so to le prvi koraki, ki se še niso mogli v večji meri odraziti na prometu, zaradi česar je tudi prišlo do tako občutnega zastoja prometa v prvi polovici letošnjega leta.

Narediti bi bilo treba mnogo več, hitreje in odločneje.

Tu ponovno zadevamo na vprašanje rednih pomorskih zvez, ki jih ima Trst že vedno premalo, ki so pomembnejše ali pa jih sploh ni prav za najvažnejša tržaška.

Ustanovitev nekaterih rednih prog s strani slobodnih brodarjev dokazuje, da ni bojazni, da ne bi obstajali pogoji za ugoden pristaniški promet. Tako so na primer štiri ladje egipčanske pomorske družbe MISR, ki vzdržuje redno pomorsko zvezo med jadranskimi pristanišči Aleksandrijo, Rdečim morjem in Indijo (Pakistanom), pritegnile obsežne pošiljke blaga iz tržaškega domačega in tujega zaledja in na ta način "ustvarile" promet, ki prej ni obstajal. Isto velja za redno jugoslovansko progso s Kitajsko, na kateri vozijo moderni 10.000-tonski tramerji in za Lloydovo progso proti Daljnemu vzhodu.

Vse te pobude pa imajo v celoti le malo teže, saj predstavljajo le kapljico v morju tržaških potreb. Pomorskega vprašanja ni mogoče rešiti brez neposrednega posredovanja državnih pomorskih družb, ki edine lahko okrepi in obnovi vse potrebne redne pomorske zveze, saj razpolagajo s primerno organizacijo, kapitalom in uvažajo državno podporo.

Nič manj ni tudi pomembno vprašanje umetnih pregrad, ki se vedno obstajajo med vzhodom in zahodom in zahodnimi državami. Ni namreč mogoče govoriti o dejanski obnovi in okrepi prometa, dokler so stiki med obema skupinama držav tako rahli, kot so sedaj (s Kitajsko na primer Italija nima niti diplomatskih odnosov) in dokler veljajo umetne omejitve prometa s "strateškim" blagom.

Podobno stoji stvari glede železniških in cestnih zvez med Trstom in zaledjem, pa tudi glede toliko obetane letalskega prometa. Trst razpolaga praktično s štirimi zastarelimi programi, od katerih je samo ena stvarno dvotirna, pa še ta iz političnih razlogov ne izkorišča kot bi jo lahko.

V tej zvezi je značilna izjava predsednika tržaške trgovinske zbornice prof. Luzzata Fegiza:

«Ko se odpotuje iz Me-
ster proti Trstu, se napravi
skok v 19. stoletje. V
resnici je žalostno videti
mednarodne vlake, ki sto-
je na majhnih postajah in
čakajo na kriziščih, med-
tem ko hiti železnica na
kolesu, da bo z roko zame-
njal signale.»

Od takrat se stanje železniških zvez ni nič ali
skoro nič izpremenilo.

Na osnovi podatkov v le-
tošnjem prometu in dru-
gih navedenih dejstvih lah-
ko zaključimo, da obstaja
jo ugodni pogoji za to, da
Trst v novih mednarodnih
pogojih na nov, moderen
način ponovno prevzame
vlogo, ki jo je nekdaj že
izvrševal in se tako izmo-
ta iz sedanje krize. Ven-
dar pa bo to mogoče do-
seči le v primeru, če bo v
Trstu in v Rimu veljala
dobra volja in bodo na-
pravljeni vsi napori, da se
pristanišče vsestransko o-
krepi.

B. SAMSA

Takšen je v glavnih obrisih najnovejši zahodni predlog za razorožitev, ki ga je prebral Dulles predvčerajšnjim na seji razorožitvenega pododbora OZN v Londonu. Predlog so novinarji takoj krstili — predlog «na harmoniko» — ker je dvojen, «veliki» in «mali». Toda njegova slaba stran je v tem, da ne omenja prepovedi atomskih eksplozij in da ostanejo vojaške baze NATO in SEATO v Afriki in Aziji, ki so dejansko ameriške, izven področja inspekcij iz zraka in s kopnega. (Podrobnosti o tem čitajte na 2. strani.)

Čezoceanski ljubitelj miru ali umazani nameni s «čisto» bombo (iz moskovske «Pravde»)

Napredek v gospodarskem sodelovanju med FLRJ in Italijo

Folchi in Popović sta podpisala včeraj sedem protokolov in sporazumov

Med temi sta tudi dodatna protokola o krajevni izmenjavi med obmejnimi področji Trst-Gorica-Videm in Koper-Buje-Sezana-Nova Gorica-Tolmin

RIM, 3. — Včeraj so končali v palači Chigi gospodarsko-trgovinska pogajanja med Italijo in Jugoslavijo, danes zjutraj pa je sledil podpis vseh diplomatskih dokumentov, v katerih so obrazloženi vsi doseženi dogovori. Ti dokumenti so:

1. Dodatni protokol k trgovinskemu sporazumu od 31. marca 1955, ki je predvideval razvoj izmenjave med obema državama. Zato so sedaj vključili med izvozno blago v Italijo še svinec, les za ambalažo, premog in rafinirski material. Med izvozno blago za Jugoslavijo pa so vključili še testenine, žarnice za operacijske dvorane, jedilni pribor itd. v namenu, da bi prišlo do hitrejši medsebojni izmenjave, so se sklenili uvesti tako imenovani režim kontrolirane carine za živo živino, govedo in konje, ki se uvažajo v Italijo.

2. Dodatni protokol k sporazumu o krajevni izmenjavi med obmejnimi področji Trsta in Buje, Koper, Nova Gorica od 31. marca 1955.

3. Dodatni protokol k sporazumu o krajevni izmenjavi med obmejnimi področji Trsta in Buje, Koper, Nova Gorica od 31. marca 1955.

4. Nov plačilni sporazum med obema državama, ki je bil pred kratkim uveljavljen v Italiji.

5. Protokol za likvidacijo pasivnega salda v Jugosla-

vi iz kliringa, kjer je predviden v prejšnjem plačilnem sporazumu.

6. Protokol, s katerim se na bolj konkreten način spodbuja izvajanje sporazuma o tehničnem sodelovanju, ki je bil sklenjen 1. marca 1956 in ki predvideva ustanovitev zadavne mesane jugoslovansko-italijanske komisije, ki se bo periodično sestajala v Rimu ali v Beogradu.

7. Dogovor o pogajanjih za sklenitev sporazuma glede cestnega prevoza blaga: pogajanja se bodo začela v septembru t. l.

Vse naštetje protokole in sporazume so podpisali: po močnik predsednika odbora za zunanjo trgovino FLRJ Nenad Popović in podtajnik Folchi ter veleposlanik Vanni-D'Archiafi.

Sporazumi in protokoli, ki so bili danes podpisani, bodo omogočili intenzivnejšo in učinkovitejšo gospodarsko in trgovsko sodelovanje med obema državama, ki se je začelo že pred nekaj leti in ki je doslej v precejšnji meri napredovalo.

Za naše obmejne kraje. Tržaško ozemlje, gorško in vidansko pokrajino, pa ima sporazum se prav posebno veliko važnost, saj vsebuje

ji so spremenile položaj. Francoski poraz je osvobodil naše meje in zmanjšal hudo napetost, ki smo jo skupaj z Maročani prenašali od vsega začetka naše kampanje. Od tega trenutka pa je naše obzorje jasno. Sedaj je možna z naše strani akcija, ki bo lahko postala zelo učinkovita takrat, ko bomo premostili nekatere težave glede preskrbe.

Mussolini je Francu odgovoril: «Od začetka vojne sem bil vedno mnenja, da vaša Španija, Španija falangistične revolucije, ne bi mogla ostati nevtralna do konca, temveč bi morala v pravilnem trenutku proglasiti stanje nevojuskoje se države, da bi lahko nato intervenirala. Če se to ne bi zgodilo, bi bila Španija zbrisana iz evropske zgodovine, zlasti iz zgodovine bodočnosti, ki jo bosta pisali obe zmagoviti sili osi. Zelim vam povedati, moj dragi Franco, da s temi objektivnimi pripombami ne nameravam niti najmanj pospeševati vaših odločitev, ker sem gotov, da boste pri svojih sklepih, kakor vedno, navdihnjeni z obrambo osnovnih koristi vašega ljudstva. Prav tako sem gotov, da ne boste opustili te priložnosti in dalj Španiji afriški življenjski prostor. Ni dvoma, da bo po Franciji premagana tudi Velika Britanija. Britanski režim slo- ni na lazi.

Franco ni poslušal Benita Mussolinija

Dve neobjavljeni pismi

WASHINGTON, 3. — A-

meriško zunanje ministrstvo je objavilo dve pismi, ki sta si jih izmenjala Franco in ranjki Mussolini v avgustu 1940. Pisma so Američani zaplenili med uradnimi nemškimi dokumenti med drugo svetovno vojno.

«Moj dragi duše, je pisal najprej Franco Mussoliniju, že od vsega začetka sedanje vojne je bil naš namen napraviti vse napore, da se pripravimo in interveniramo takoj, ko bo nastopil ugoden trenutek, kolikor nam pač naše moči dopuščajo. Čeprav pomanjkanje najvažnejših dobrin in prekinitev prometa z Italijo in Francijo še vedno ne dopušča ka- kršno koli akcijo. Nagle in briljantne zmagave v Flandri-

Aktualni portreti

VIVIEN LEIGH

sta dva ameriška milijonarja ponudila vsa potrebna sredstva za to, da bi resila londonsko gledališče v okoliščini St. James, ki ga londonska občina namerava podreti ter na istem mestu zgraditi stanovanjske hiše. Omenjena ameriška bogataša sta Huntington Hartford in Tom Cori. Angleška igralca je svojo zahvalo skušala uveljaviti tudi s svojim ostrim nastopom v londonski splošni zbornici.

JACQUES BENOIT

je v svojem majhnem laboratoriju ob robu Bois du Bologne neka zal velikanske možnosti razvoja vse biologije. S svojim polizkusom na 26 rackah je dokazal, da se s pomočjo zunanjih vplivov in sredstev da ušmerjati celo nove vrste živali ter nova človeška plemena.

MARILYN MONROE

pač nima sreče z otroki. Ze tretjič je morala sploviti, ker so jo zahtevali zdravniki. Ameriški ginekolog dr. Dubrov je bil mnenja, da je treba podvzeti ta operativni poseg, da bi se resilo njeno življenje. Sicer pa je mnenja, da bo v bodoče lahko imela toliko otrok, kolikor jih bo hotel.

KATERINO MURPHY

ki je hči ameriškega podtajnika za zunanje zadeve Roberta Murphya, so 29. julija našli mrtvo v njenem stanovanju. Nerečo je prvi odkril njen oče, ko se je vrnil z ministrstva. Ameriška policija, ki se ukvarja s zadevo, zatrjuje, da gre za samomor, da se je dekletorej samo ustrelila. Katerina je bila znana pianistka. Vzrok njene smrti ni znan.

CRISTINA CARDENAS DE BACKER

je stara 18 let. V zvezi z njo se širijo govorice, da je v dobrih odnosih s princem Juanom Carlosom, to se pravi bodočim španskim kraljem, katerega namerava general Franco ponovno ustoličiti v Madridu, da bi si podaljšal svoj položaj vcaudila, kar pa ni preveč gotovo, ker se za prestol potegujejo tudi drugi.

Sedem dni v svetu

V noči med 27. in 28. julijem so v prestolnici Mehike zabeležili kar 30 potresnih sunkov. Ta potres je terjal v Mexico-Cityju 56 mrtvih in na stotine ranjenih; bilo je porušeno tudi mnogo hiš, dočim so bile prekinjene vse telefonske in telegrafске zveze med prestolnico in ostalimi mesti. Mexico-City je ostal celo brez elektrike. Šibkejšie potresne sunke so čutili tudi v nekaterih drugih mehiških mestih.

Razorožitev in predlog na «harmoniko»

Predolgo se vleče ta zadeva z razorožitvijo, da bi bila lahko enostavna. No, prejšnji teden je ves svet v veliko napetostjo in zanimanjem pričakoval nov zahodni predlog, ki ga je Dulles v petek popoldne prebral na seji razorožitvenega pododbora OZN. Kdor iz dneva v dan natančno spremlja ameriške izjave o tem osrednjem svetovnem vprašanju, ni pričakoval senzacij. Slabo znamenje je že, da zahodne vlade niso odgovorile na dva sovjetska predloga: od 30. aprila o zračnih in kopenskih inspekcijah ter na predlog od 14. junija o prekinitvi atomskih eksplozij za dve ali tri leta. In res, petkov zahodni predlog ne kaže, da bodo stvari šle bogve kaj na bolje.

Kaj so predložili? Ali bolje: kaj niso predložili?

Predložili so predvsem tako imenovani načrt ana harmoniko, ker je raztegljivo kot harmonika. Vsebuje namreč dva predloga:

1. ZSSR naj pristane na zračno in kopensko inspekcijo nad vsem kontinentalnim ozemljem treh držav: Sovjetske zveze, Kanade in Združenih držav Amerike, v Evropi pa poleg sovjetskega dela še nad področjem, ki sega na jugo do 40 stopinj sev. širine, na zahodu pa do 10 stopinj zahodne dolžine.

2. Če ZSSR na ta predlog, ki ga imenujejo tudi avtentični, ne bi pristala, potem bi zahodne sile predlagale, naj pristane na enaki načrti, ki se glasi:

a) Zračne in kopenske inspekcije naj bi se vsrile severno od severnega mejnika na vsem področju okrog Arktike.

b) Poleg tega pa se: nad vsemi ozemlji Kanade, ZDA in ZSSR, ki ležijo zahodno od 140 stop. zahodne dolžine, vzhodno od 160 stop. vzhodne dolžine in severno od 50 stop. severne širine.

c) Nad ostalim delom polotoka Kamčatke in nad vsemi Aleutijskimi in Kurilskimi otoki.

d) Inspekcija nad področjem, ki obsega tisti del Evrope, ki sega na jugo do 40 stop. severne širine, na zahodu do 10 stop. zahodne dolžine, na vzhodu pa do 40 stop. vzhodne dolžine.

Ostali del predloga nastavlja, kje bodo nadzorovane postojanke: na velikih letališčih, v glavnih pristaniščih, na železniskih križiščih itd. Toda bolj važno je tisto, česar zahodni predlog ne vsebuje. Ne vsebuje pa:

1. predloga o prekinitvi atomskih eksplozij;

2. izven inspekcij so vse afriške in azijske vojaške baze NATO in SEATO, namesto njih pa je v inspekcijo vključeno področje Arktike, kjer ni nobenih vojaških baz, saj tam ni takorekoč niti ljudi.

Zapadnonemški zunanji minister Von Brentano čita bonnsko deklaracijo, v kateri se hoče vprašanje razorožitve ponovno združiti z nemškim vprašanjem.

Tam, kjer je še vedno vojna

Cerprav govorijo ogromni svetovnega tiska največ o razorožitvi zlasti ta teden,

Jordanske oblasti so spravile pred vojaško sodišče v Amanu 22 jordanskih častnikov, katerim pritožijo, da so hoteli umoriti kralja Husaina in zrušiti sedanjo družbeno ureditev. Na razpravi je prisotnih 14 obtožencev, dočim je omnim usnelo zbežati z letali v Sirijo, oziroma Egipt. Na sliki vidimo tožilca med čitanjem obtožnice.

ko je ves svet pričakoval nov Dullesov zahodni predlog, je prav da najprej omenimo tiste dežele, kjer je še vedno vojna, kjer besede «razorožitve» ni slišati.

To je v prvi vrsti Alžirija. Tam pade vsak dan največ ljudi. Ubijajo jih francoski kolonialisti, ki imajo seveda tudi sami izgube, o katerih pa ne poročajo. Pretekli teden so se poslavlili s posebno akcijo padalcev tam nekje v sredini alžirskega ozemlja. In ni potrebno še posebej poudarjati, da je padlo dosti neoboroženih civilistov, ki so krivi le, da so Alžirci. To ubijanje stane Francijo 2 milijardi frankov — vsak dan! Finančni minister pa izvaja nov pritisk na Francoze pod geslom o prihrankih. Toda, ali je mogoče danes s prihranki obdržati imperij? Vsi trezni ljudje pravijo da ne, kajti časi kolonializma izginjajo. Francoski imperij je iz »začetka svojega konca« prešel v fazo, ki ni daleč pred koncem samim.

Druge dežele, kjer tače kri, je še vedno Oman. Pravi, da gre za borbo med petrolejskimi interesi angleških in ameriških družb. No, borijo pa se uporniki proti svojemu sultanu, ki je angleški človek. Ves teden so reakcijski lovci britanske »Kraljevske zračne sile« selali smrt po uporniškem področju, kjer so uničili več ubogih mestec upornih Omancev. Seveda trdijo, da so uničevali samo vojaške objekte... Ves teden so tudi govorili, da je upornikov samo 200 in da jih dva bataljona izbranih škotskih fantov uničila lahko kar v dveh dneh. Prihodnja nedelja bo na tem mestu verjetno brala, da se nekaj takega ni zgodilo. Morda, kot napovedujejo, bodo začele prodirati te škotske čete rano ob rami s sultanovimi plačanci pod poveljstvom angleških oficirjev iz oaze Buraimi in iz Maskate proti glavnemu uporniškemu mestu Nizva. Toda to so napovedovali prejšnji teden. Zdi se, da je upornikov le nekaj več kot 200, pa zaradi tega Angleži pošiljajo v Oman nove čete, kajti zares bi bila sravnata, če bi doživeli tudi »srečen« potek kljub poročilom o ameriškem modernem orožju, ki ga nosijo uporniki.

Angleška letala so napadla tudi Jemen, ki je na nasprotni obali arabskega polotoka in meji na angleški Aden. Napad je bil cenejši zaradi bližnjega cilja...

O mrtvih poročajo tudi iz Libanona, kjer je prišlo do incidenta v mestu Ehidene. Toda orožniki so napravili red.

Tudi na izraelskih mejah prejšnji teden ni minil brez običajnih incidentov. Za nameček prihajajo novice iz vroče Srednje Amerike. V Gvatemali je pripadnik osebne straže diktatorja Armasa, svojega varovanca enostavno umoril. Armas je pred tremi leti s pomočjo ameriške monopolistične družbe preganjal prejšnjega naprednega predsednika Arbenza, ki je monopolistom odvzel ogromno površine zemlje in jo razdelil kmetom. Toda umor doslej ni imel za posledico kakršno koli spremembo filameriškega režima. Tudi na Kubi ni nekaj v redu. Predsednik gen. Batista je proglasil obsedno stanje in ukinil veljavnost ustave — za

40 dni — je obljubil, t. j. do volitev.

Grothewohlov predlog in berlinska izjava

V tesni povezanosti z razorožitvijo je nemško vprašanje. Dva predloga sta bila prejšnji teden objavljena za njegovo rešitev: prvega je predložil predsednik Vzhodne Nemčije Grothewohl, drugega pa je v imenu svoje in treh zahodnih vlad prebral dva dni nato zahodnonemški minister von Brentano v Berlinu in vsebuje 12 točk.

Po vzhodnem predlogu naj bi najprej prišlo do neke vrste konfederacije med obema Nemčijama, ki bi se morale odreci sleherna atomske oborožitve. Zahodna Nemčija bi morala izstopiti iz atlantskega pakta, Vzhodna pa iz varšavskega, vse tuje čete iz obeh Nemčij bi morale biti odpravljene. Nato bi prišlo do poenotenja valute, transporta, rešilo bi se vprašanje razdelitve Berlina, komunistična partija v Zahodni Nemčiji bi morala biti zopet dovoljena. Vzpostavili bi vsesemški svet, ki

(Nadaljevanje na 8. strani)

Dulles (levo): «Tokrat smo zelo velikodušni in vam ponujamo kar dva predloga...»
Zorin (desno): «Kako pa to, da noben vaš predlog ne predvideva možnosti inspekcije nad vojaškimi oporišči NATO in SEATO?»

REKA MORA LETNO ODKLONITI MILIJON TON BLAGA

KOPRSKO PRISTANIŠČE BO STALO PET MILIJARD

S temi sredstvi bodo zgradili 400 metrov operativne obale in železniško progo do Herpelj - Proga bo elektrificirana

Ze nekaj tednov obkrožujejo spremljalci ob geverni obali Koprski zalivi plovni objekt v Skočjanskem zalivu. To je jugoslovanski sedanji bager »Peter Klepac«, eden največjih tovornih objektov v Evropi. Njegova zmogljivost je 600 kubičnih metrov na uro. Zdjaj je na poskusnem obratovanju.

Bager si je nabavila koprška Vodna skupnost za dve deli. Z njim nameravajo poizkusiti morje na severni obali Koprja in zgraditi nato 135 metrov operativne obale za postajanje večjih tovornih ladij. Z izkopanim materialom pa bodo zasipali Skočjanski zaliv, kjer nameravajo pridobiti okrog 230 hektarjev novih obdelovalnih površin. Prvi del sredstev za to je že odobrila jug. investicijska banka. Če bo šlo vse po načrtih, bo že prihodnje jesen pristala v Koprju prva deset tisoč tonska tovorna ladja, Skočjanski zaliv pa bodo z nastopom odrezali od odprtega morja. Toda strokovnjaki menijo, da bi se iz te akcije lahko razvilo še marsikaj večjega in gospodarsko pomembnejšega. Po temeljitih proučevanjih je Trgovinska zbornica Slovenije sestavila obširen elaborat o perspektivnem razvoju koprškega pristanišča, po katerem bi v prihodnjih petih letih zgradili v Koprju 400 metrov operativne obale in železniško progo Koper-Herpelj. O tem elaboratu sta pred dnevi razpravljala tudi okrajna sveta za gospodarstvo in pomorstvo v Koprju in se z njim v celoti strinjala. Vso zadevo bodo predložili pristojnim organom, naj jo upoštevajo v republiškem in v zveznem perspektivnem planu in naj ji dajo prioriteto.

Ob vsem tem se seveda postavlja vprašanje: ali reško pristanišče razširiti in povečati zmogljivost železnice, ali pa Reko razbremeniti z zgraditvijo dopolnilnih pristanišč. Po mnenju strokovnjakov prva varianta ne bi prišla v poštev, ker bi znašali stroški za razširitev obale in železnice okrog 23 milijard dinarjev. Ta vsota je namreč še enkrat večja, kakor bi znašali stroški dopolnilnega pristanišča, ki bi Reko razbremenil za prav toliko tovora, kolikor bi ga izkrcali in vkrcali na novozgrajeni obali.

V poštev pridejo torej dopolnilna pristanišča. Tu pa je več variant. Ker južna obala odpade, so strokovnjaki pomislili v severnem Jadrnu predvsem na Bakar. Pulj in Koper. Vendar so misel na Bakar in Pulj kmalu zavrgli. Prvo pristanišče ima sicer ugodno železniško zvezo z Zagrebom, vendar je obdano z visokimi skalami in ne bi mogli izkrcavati večjih količin lesa, kovin, sadja in drugega blaga, ki zahteva mnogo prostora. Glede Pulja pa je treba povedati, da ima precej oddaljeno železnico in zelo majhno pristanišče, ki bi ga morali z razmeroma visokimi stroški razširiti. Ostane nam torej samo še koprška varianta.

ZAKAJ PRAV KOPER

Preden so se strokovnjaki odločili za Koper, so vso stvar temeljito premislili. Predvsem so ugotovili, da ima Koper skalnata tla, kar bo precej pocenilo stroške pri gradnji operativne obale. Razen tega je v neposredni okolici Koprja ravnina, kar pomeni, da bodo lahko vkrcavali in izkrcavali les, sadje in drugo blago, ki zaradi prostora najbolj obremenjuje Reko. V Koprju je tudi precej pokritih skladišč z zmogljivostjo okrog 9 tisoč ton. Prav tako kakor Reka je tudi Koper zelo blizu glavnim tranzitnim zvezam Jugoslavije — Sežani, Jesenicam, Sentilju in Kotoru.

STROŠKI ZA IZGRADNJO 400 METROV OPERATIVNE OBAL

Stroški za izgradnjo 400 metrov operativne obale in železnice Koper-Herpelj bi znašali okrog 5 milijard dinarjev. Ta dela bi opravili — v kolikor bodo, seveda,

pol milijona ton blaga letno. Seveda je zaenkrat to še ideja, ki pa lahko postane ob uveljavitvi rentabilnega računa — v prihodnjih desetih ali petnajstih letih tudi stvarnost.

Ker pa nima Koper z zadnjem železniškim zvezom, bi v začetku njegovo vlogo prevzel bogat koprski kamionski in avtobusni park. Koprski tovorni avtomobili bi lahko prepeljali na leto okoli četr milijona ton blaga po cesti, ki povezuje Koper s Senožecami in ki je skoraj dokončana. Železniško zvezo pa bi zgradili čimprej in sicer 37 km proge od Koprja do Herpelja, ki bi jo morda celo elektrificirali.

Vse to sicer terjajo velike sredstev, toda pomorske usluge se drago plačujejo in številne države Srednje Evrope kažejo za koprsko pristanišče veliko zanimanje. Poljaki in Madžari pa se že zanimajo za prsto cono v njem.

L. O.

sredstva odobrili — do leta 1962. S tem bi znašala zmogljivost koprškega pristanišča okrog 400 tisoč ton blaga letno. V Koprju pa so razen tega pogoji, da zgrade te nadaljnji 1800 metrov operativne obale, tako da bi je bilo skupaj 2200 metrov. V tem primeru bi znašala zmogljivost pristanišča 2 in

pol milijona ton blaga letno.

Ob vsem tem se seveda postavlja vprašanje: ali reško pristanišče razširiti in povečati zmogljivost železnice, ali pa Reko razbremeniti z zgraditvijo dopolnilnih pristanišč. Po mnenju strokovnjakov prva varianta ne bi prišla v poštev, ker bi znašali stroški za razširitev obale in železnice okrog 23 milijard dinarjev. Ta vsota je namreč še enkrat večja, kakor bi znašali stroški dopolnilnega pristanišča, ki bi Reko razbremenil za prav toliko tovora, kolikor bi ga izkrcali in vkrcali na novozgrajeni obali.

V poštev pridejo torej dopolnilna pristanišča. Tu pa je več variant. Ker južna obala odpade, so strokovnjaki pomislili v severnem Jadrnu predvsem na Bakar. Pulj in Koper. Vendar so misel na Bakar in Pulj kmalu zavrgli. Prvo pristanišče ima sicer ugodno železniško zvezo z Zagrebom, vendar je obdano z visokimi skalami in ne bi mogli izkrcavati večjih količin lesa, kovin, sadja in drugega blaga, ki zahteva mnogo prostora. Glede Pulja pa je treba povedati, da ima precej oddaljeno železnico in zelo majhno pristanišče, ki bi ga morali z razmeroma visokimi stroški razširiti. Ostane nam torej samo še koprška varianta.

ZAKAJ PRAV KOPER

Preden so se strokovnjaki odločili za Koper, so vso stvar temeljito premislili. Predvsem so ugotovili, da ima Koper skalnata tla, kar bo precej pocenilo stroške pri gradnji operativne obale. Razen tega je v neposredni okolici Koprja ravnina, kar pomeni, da bodo lahko vkrcavali in izkrcavali les, sadje in drugo blago, ki zaradi prostora najbolj obremenjuje Reko. V Koprju je tudi precej pokritih skladišč z zmogljivostjo okrog 9 tisoč ton. Prav tako kakor Reka je tudi Koper zelo blizu glavnim tranzitnim zvezam Jugoslavije — Sežani, Jesenicam, Sentilju in Kotoru.

STROŠKI ZA IZGRADNJO 400 METROV OPERATIVNE OBAL

Stroški za izgradnjo 400 metrov operativne obale in železnice Koper-Herpelj bi znašali okrog 5 milijard dinarjev. Ta dela bi opravili — v kolikor bodo, seveda,

ALI VEŠ...

— da so v bonnskem vojnem ministrstvu, in sicer v uradu za vojaške nabavke, odkrili štiri funkcije in dve uradnici, ki so sprejemali darila od 50 nemških podjetij, ki so dobavljala blago vojski. To je bilo v petek zvečer sporočeno na posebni tiskovni konferenci, kjer je bilo tudi rečeno, da proti petdesetim podjetjem ne bo moči podvzeti nobenega pravnega postopka, pač pa da so za to kaznjivi le funkcionarji.

— da napovedujejo v Moskvi končno nendarje rešitev stanovanjskega vprašanja. Zadeva vojne, ki je porušila veliko mest in zaradi prednosti, ki se je posvečala obnovi in nadaljnji izgradnji industrijskih objektov, so stanovanjskim problemom doslej povzročili izredno malo pozornosti, zato vlada v sovjetskih mestih izredno pomanjkanje stanovanj. Ko pa je Hruščev v petek objavil novo vst, so se mnogi sovjetski ljudje, ki jih muči stanovanjska kriza, razveselili, vendar bo stanovanjsko vprašanje kolikor toliko rešeno šele čez 12 let.

— da je italijanski finančni minister Giulio Andreotti plačal v lanskem letu največ davkov izmed vseh članov sedanje italijanske vlade. Skupno je mož plačal milijon 100 tisoč lir davka.

— da je predsednik zapadnonemške zveze sorodnikom padlih v zadnji svetovni vojni izjavil, da bodo po sporazumu, ki je bil sklenjen med nemško IGE-Farbenindustrie in «Claims Conference» sporazum, po katerem bodo vsi binji politični pregonjenci, ki so kakor koli utrpeli škodo zaradi nacističnega razizma, dobili odškodnino. Nemško podjetje IGE-Farbenindustrie bo v ta namen dalo sredstev v znesku 4 milijarde in pol lir. Čeprav je to še vedno nereseno vprašanje, ker se predstavniki posameznih držav upirajo načinu dodeljevanja odškodnin, je prav gotovo tudi res, da 4 milijarde in pol lir predstavljajo dejansko le kapljico v morje v primerjavi z velikansko materialno škodo, ki jo je nacizem napravil milijonom svojih žrtev.

— da je japonska vlada ponudila egiptovskemu predsedniku Naserju finančna sredstva za gradnjo asuanskega jezusa, vendar pa ni Egipt pri tem pokazal nobenega navdušenja.

— da je imenovanje novega rimskega prefekta G. B. Rizza če ne diktiral vsaj zahteval monsign. Fiorenzo Angelini, ki vrši funkcijo verskega nadzornika v rimskih združenih bolnicah, v kateri je bil Rizza doslej izredni komisar.

— da so pred dnevi francoski cariniki v Mentone na francosko-italijanski meji odkrili v nedrku gospe Olge Lorenzi iz Ventimiglia draguljev v vrednosti dva milijona in pol lir. Gospa je za to plačala globo v znesku 5 milijonov lir.

V Moskvi se nadaljuje VI. mednarodni mladinski festival, kateremu prisostvuje tudi 30.000 mladih ljudi iz 130 dežel sveta. Na sliki vidimo eno moskovskih ulic v času, ko so se tuji mladinci na 90 tovornih avtomobilih vozili po moskovskih ulicah ob navdušenem pozdravljanju moskovskega prebivalstva. Računajo, da je temu sprejemu prisostvovalo okoli 2 milijona Moskovčanov.

Ceprav so filmski igralci, predvsem njih živatno, pa tudi javno življenje, vedno abstraktni predmet za pisanje vseh mogočih lankov, ne pomnimo, da bi se bilo o katerikoli izmed živčnih zvezdnikov pisalo oliko kot se piše o pred dvema letoma ratično preminulem ameriškem filmskem igralcu Jamesu Deanu. Njegov življenjski je bil brez dvoma objavljen že v vseh asopisih, razne revije pa so prinesle tudi pomine na Jamesa Deana, ki so jih napili njegovi prijatelji, sodelavci, pa tudi lekteta, ki so bila vanj zelo zaljubljena, li pa se je on zanje zanimal.

Tako nam je danes znano njegovo življenje prav z vseh strani. Zvedeli smo, da je bil sin nekega farmerja, da mu je mati mrla, ko je imel komaj devet let, da se je zanj ni brigal ter ga je še kot dečka repositil samega sebi, da je ta osamljenost zelo vplivala na njegovo duševnost in na njegovo gledanje na življenje, da je bil eden najboljših mladih igralcev na vetu, da je njegov igralski talent obetel e ogromno, da je bil nesrečno zaljubljen

Filmski igralec James Dean

v italijansko filmsko igralko Anne Mario Pierangeli, da je imel strast do vožnje z motorjem in da ga je prav ta strast do divjih voženj privedla v smrt.

«Bolj se je bal življenja kot smrti,» piše o njem njegov najboljši prijatelj William Bast, ki je živel z njim, ali pa bil v njegovi bližini od začetka njegove igralske kariere pa vse do tragičnega konca.

«James, ali Jimmy, kot smo ga prijatelji imenovali,» piše Bast v članku o življenju Deana, «je bil gojenec igralske šole Actors Studio. Obenem z njim je šolo obiskoval tudi filmski igralec Marlon Brando. Razlika je bila le ta, da je bil Brando tedaj že svetovno znan in slaven igralec, Dean pa igralec na začetku svoje kariere. Ceprav nista bila prijatelja, niti se nista družila, sta imela vendar v značaju mnogo skupnega. Nekateri so Jimmyja celo dolžili, da posnema Marlona Branda, kar pa ni res. Marlon Brando je namreč ljubil motorje, enako strast pa je gojil tudi

Dean. Toda ta njegova strast je izvirala še iz njegovih mladih let, ko je živel na farmi pri stricu, ki mu je kupil star, že obrabljen motor. S tem motorjem je Jimmy prevozil kilometre in kilometre. Ko se je preselil v New York, da bi se vpisal v igralsko šolo, je moral zapustiti svoj motor. In to ga je dostikrat zelo žalostilo. Bil je tudi po značaju tih, zaprt sam vase, skradka, čudaki, kot Marlon Brando. Ni imel mnogo prijateljev, a tisti, ki so bili, so mu ostali do smrti.

Njegov igralski talent je prvi odkril svetovno znani režiser Elia Kazan. Cisto slučajno je namreč prisotvoval predstavi komedije Andree Gida «Memoristi», ki so jo uprizorili gojenci igralske šole Actors Studio in v kateri je imel eno stranskih vlog prav Jimmy. Kazan je bil nad njegovo igro navdušen. Z njim je bilo navdušeno tudi ameriško časopisje, ki je naslednjega dne objavilo o njem tako pohvalne kritike, kot bi bilo šlo za glavnega igralca. Kazan se je na Deana spomnil, ko je začel pripravljati vse za snemanje filma «Edenska dolina» (La valle dell'Eden). Njegovi kolegi in prijatelji so mu sicer odsvetovali, da bi bil glavno vlogo v tem filmu izročil tedaj še neznanemu Deanu in tudi časopisje je bilo proti temu pozikusu. Toda Kazan je vedel, kakšnega igralca ima pred seboj. «Vrag naj me vzame,» je vedno dejal, «če si ta fant ne bo s svojo igro zaslužil še Oskarjeve nagrade.» Njegova predvidevanja so se tudi uresničila. Dean je nagrado dobil, toda šele po smrti.

Strast do motorjev ga je še vedno držala, ko je snemal film «Kazanom. Nekega dne so ga zaman čakali na snemanje. Kazan je bil razburjen in ogorčen odpoval dal snemanje, ko so prišli v studio vest, da se je Dean ponorečil. Na srečo poškodbe niso bile hude in snemanje se je lahko po nekaj dneh nadaljevalo. Toda od tega dne dalje se Dean ni smel več voziti z motorjem. «Če mi ne pustijo motorja, si bom kupil avto,» je dejal in si kupil manjši dirkalni avto. V naslednjih letih je avto še večkrat zamenjal, dokler si ni kupil prekrasen dirkalni avto bele barve, s katerim je tudi odšel v smrt.

Nekega dne, ko je še snemal film «Edenska dolina», me je povabil na vožnjo v okolico Hollywooda. Ko sva se šli nekaj časa voziti, je Jimmy avto nenadoma ustavil ter mi dejal: «Ali veš, da je Kazan prepričan, da bom za svojo vlogo v tem filmu dobil Oskarjevo nagrado? Jaz mu tega ne verjamem. Kdor bo dobil Oskarjevo nagrado, mora imeti dosti prijateljev in dobre zveze. Jaz pa nimam niti enega niti drugega. Bi ti budo pa vseeno dali nagrado, bo to pomenilo, da niso mogli drugače in da sem si nagrado resnično zaslužil s svojim igranjem. Seveda bi bila ta nagrada zame še posebej dragocena.»

Bil sem na premieri filma «Edenska dolina». Povabil me je Jimmy. Tedaj sem prvič spoznal, kako velik igralec je. Ko so prižigali luči in je vsa dvorana bobnela od navdušenosti ploskanja in klicev, sem odhitel, da polščem Jimmyja in mu čestitam. Ni ga bilo več — zapustil je dvorano tik pred koncem filma.

Sledila sta še dva filma, v katerih je imel Jimmy glavno vlogo: «Izgubljena mladina» (Gioventi bruciati) in pa «Velikana» (Il Gigante). Ti trije filmi predstavljajo vso Jimmyjevo igralsko kariero, ki je po številu majbna, toda po svoji umetniški vrednosti tako velika, da bo ostal Dean v spominu še bodočim rodom.

Bil je tudi večkrat zaljubljen — tako piše o njem prijatelj Bast — toda brez dvoma je imel najraje ljubko italijansko igralko Pierangeli in morda še bolj nemško igralko Ursulo Andress. Spominjam se še, kakšnega sem ga srečal na dan poroke Ane Marie Pierangeli s pevcem in igralcem Vicom Damonom. Staj je pred cerkvijo, ko je Anna Maria odhajala iz nje s svojim ženinom, in solze so mu polezele po obrazu. Naenkrat se je zdrnil in kot blisk oddirjal s svojim motorjem.

Začel se je vedno bolj predajati žalosti in občutek osamljenosti ga je vedno bolj mučil. Vso svojo pozornost je zato osredotočil na avtomobilsko dirko, katerih zvest udeležence je postal. 6000 dolarjev je potrošil za nakup dirkalnega avta, ki ga je popeljal v smrt. Tistega dne je bil še prav posebej nervozen in neprijeten. Nekaj ur pred tekmo, me je poklical in mi sporočil, da je prosil svojega očeta, naj bi ga pri tekmi spremljal. Oče je to vabilo odklonil. Tolažil sem ga, kot sem vedel in znal, a videl sem, da nisem imel preveč uspeha. Jimmy se je čutil samega.

točil na avtomobilsko dirko, katerih zvest udeležence je postal. 6000 dolarjev je potrošil za nakup dirkalnega avta, ki ga je popeljal v smrt. Tistega dne je bil še prav posebej nervozen in neprijeten. Nekaj ur pred tekmo, me je poklical in mi sporočil, da je prosil svojega očeta, naj bi ga pri tekmi spremljal. Oče je to vabilo odklonil. Tolažil sem ga, kot sem vedel in znal, a videl sem, da nisem imel preveč uspeha. Jimmy se je čutil samega.

Istega dne zvečer sem sedel v svoji pisarni, ko je zavoznil telefon. «Ali ste izvedeli?» me je vprašal neznani glas. — «Kaj?» sem vprašal. «O, moj bog, ne bi vam bil smel telefonirati,» je izdaval neznanec. «Kaj se je zgodilo?» sem nestrno vprašal. «Dean se je smrtno ponorečil.» Naglo je zaprl telefon, kot bi se bal, da bom vprašal za pojasnilo. Nisem mogel verjeti, da je res, dokler mi tudi drugi znanci niso potrdili tega.

Jimmy je odigral svojo zadnjo vlogo. Ceprav je od njegove smrti poteklo že več kot dve leti, je spomin nanj še vedno nedotaknjen. Vsi govorijo o njem, vsi ga poznajo, po vsem svetu so klubi in društva njegovih oboževalcev, ki nosijo njegovo ime. In vendar jih je še mnogo takih, ki mislijo, da James Dean ni umrl, ter da leži skrit v kakšni kliniki, izkazen od avtomobilske nesreče ter čaka, da mu bodo z operacijami omogočili povratek v življenje.

Pauline Sassard

Kako je „faraonova kletev“ morila junaške arheologe

Smrt lorda Carnarvona, povzročena po moskitovem piku dne 6. aprila 1923, je povzročila bajko o „faraonovi kletevi“, ki se je maščevala nad „skrunilcem“ faraonovega groba. Kako je nastala pravljica o „faraonovi kletevi“, danes ni več mogoče dokazati. Tja do tridesetih let se je vedno ponavljala v vsem svetovnem tisku. Da je ta pravljica krojila med zaostalim egipčanskim ljudstvom, lahko se razumemo, težje je razumeti, kako je prodrla v Evropo in Ameriko, kjer niso ljudje toliko verjeli v „spraznoverje“. Tu pa seveda nastopa svetovno časopisje, ki išče vedno nove bralce, in ki si jih mora pridobiti s senzacija.

Kje pa leži vzrok za tako početje svetovnega tiska? Leta 1902 je dobil Američan Teodor Davis od egipčanske vlade dovoljenje, da koplje v znameniti Dolini kraljev. Ob izbruhu prve svetovne vojne je to dovoljenje prevzel Anglež lord Carnarvon, ki je izdatno podpiral arheologa Howarda Carterja, kateri je bil odločen, da mora najti faraonov grob, ki naj bi bil še nedotaknjen.

Mnogo raziskovalcev je že kopalo pred Carnarvonom in Carterjem v Dolini kraljev, a nihče izmed njih ni pustil točnih zapisov. Naša dva raziskovalca sta morala začeti znova, in srečo sta imela, da sta pričela kopati na pravem kraju. V

nekem drugem grobu je raziskovalec Davis našel nekaj ostankov, ki so nosili ime Tut-enk-Amun, in je prenapeljeno sklepal, da je to že izropan grob zgodaj umrlega faraona. Carter pa je bil drugačnega mnenja in je bil prepričan, da mora biti ta grob nekje v bližini. Naši znanci so kopali leta in leta, bili so že tik pravega groba, a so kopanje na tistem kraju opustili in pričeli kopati drugje, v upanju, da bodo tam imeli več sreče. V sredini doline so se nahajale neke delavske kolibe, ki so jih končno začeli podirati. Komaj so zasadili krampe v zemljo, so že našli vhod v Tut-enk-Amunov grob. V svoj dnevnik je Carter zapisal: «Nenadno odkritja me je tako omotila in naslednji meseci so bili tako polni dogodkov, da sem komaj našel čas za razmišljanje.» 3. novembra 1922 so začeli podirati delavske kolibe, 5. novembra pa ni bilo več nobenega dvoma, da so odkrili vhod v faraonov grob.

Raziskovalci so našli nekaj soban, kjer so bile spravljene vse mogoče dragocenosti, vendarle sarkofaga ni bilo nikjer. Lord Carnarvon in Carter sta se odločila, da znova zasujeta grob. Pri njunem nadaljnjem delu so jima pomagali egiptologi z vsega sveta. Odkrili so nove sobane, kjer je bila spravljena mumija mladega faraona Tut-enk-Amuna. V sobo so stopili lord Carnarvon, Howard Carter in neki drugi raziskovalec Lacau.

Vrnimo se sedaj k „faraonovi kletevi“.

Z mastnimi črkami so časopisi kmalu po smrti lorda Carnarvona objavili naslednje naslove: «Nova žrtev Tut-enk-Amunove kleteve in dalje „druga“, „sedma“, „devetnajsta“ žrtev. Devetnajsta žrtev »je izšla 21. februarja v nekem nemškem časopisu: «Danes je skočil skozi okno svojega stanovanja v sedmem nadstropju v Londonu osemindesetletni lord Westbury in bil na mestu mrtve. Sina lorda Westburyja, ki je bil svoj čas tajnik raziskovalca Carterja pri odkopavanju Tut-enk-Amunovega groba, so našli lani novembra mrtvega v njegovem stanovanju, ceprav je zvečer povsem zdrav legel v posteljo. Točnega vzroka smrti nikoli niso mogli ugotoviti. Enaindvajseta žrtev je bil egiptolog Artur Weigall, ki je podlegel »neznani mrazici«. Čudne smrti — samomor, pik žuželke — so umrli še nekateri sorodniki lorda Carnarvona in od vseh, ki so imeli opravka s Howard Carterjem, je ostal živ le Carter.

Ko pa je prišla vest, da je v Ameriki umrl neki Mister Carter — faraon je torej začel kaznovati člane Howardove družine — so se egiptologi razjezili in začeli temeljito raziskovati stvar.

Lani pa se je časopisje začelo znova ukvarjati s to „faraonovo kletevijo“. V Rhodeziji — živi neki geolog, John Walter Whiles, ki je dobil pred nekaj leti nalogo, da razišče v votlinah Karibe gnoj netopirjev, ker so nekateri mislili, da je ta gnoj odličen za kmetijske potrebe. V teh votlinah so v teku stoletij netopirji odložili ogromne količine gnoja. Geolog je precej časa prebil v teh votlinah, delal je različne analize, videl je netopirjeve. Ko je dokončal svoje delo z ugotovitvijo, da je ta snov odlično gnojilo, je hotel domov. Naenkrat se ga je lotila mrzlica, zdravnik v Port Elizabethu niso vedeli, kam z njim. Ko pa je neki zdravnik v tej bolnišnici, Geoffrey Dean, izvedel, da je Whiles dobil to bolezen verjetno v votlinah, se je spomnil nekega predavanja, ki ga je bil slišal v Londonu, v katerem se je govorilo o boleznih »histoplasmosis«, ki so jo opazili pri kmetih v tropičnih pokrajinah Združenih držav, kjer se nahajajo neke votline.

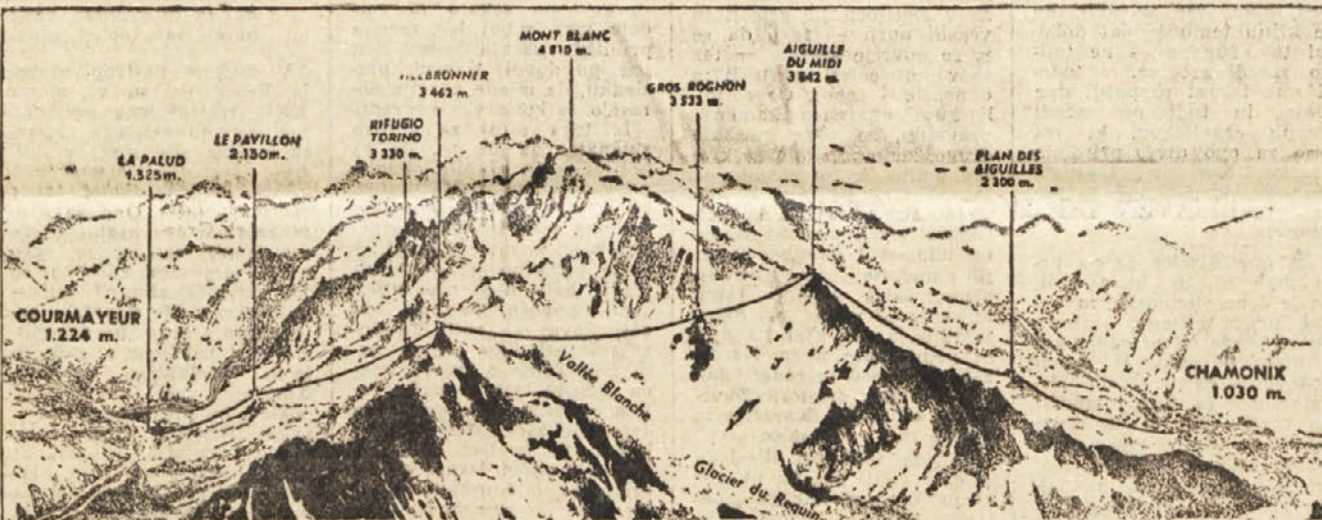
Tedaj je doktor Dean prišel na misel, da bi netopirji, ki so umrli pred več kot tridesetimi leti v Egiptu. Tudi v faraonovih grobnicah so imeli svoje bivališče številni netopirji. O tej primerjavi razpravlja številni zdravniki, a dosedaj niso dognali še nič.

MN

NAD PETNAJST KILOMETROV DOLG

ZRAČNI MOST čez MONT BLANC

Izlet z eno največjih vzpenjač na svetu ki je hkrati najdaljša ter najvišja v Evropi in ki nas v pičli uri pripelje iz doline Aosta preko monblanskega ledenika v Chamonix v Franciji

V sredo zvečer smo iz vesti italijanske radiodifuzije zvedeli, da so bila dokončana še zadnja dela na zadnjem odseku velikanse žičnice, ki nosi ime »žičnica ledenikov« in vodi na razdalji 15.009 metrov iz doline Aosta preko Mont Blanca v Chamonix v Franciji. To je ena največjih vzpenjač na svetu in hkrati najdaljša ter najvišja v Evropi. To je zares drzen podvig tehnike in vsekakor nekaj velikega, zato jo bomo skušali prikazati v vsej njeni veličini.

Preden pa preidemo na podajanje nekaterih tehničnih podatkov v zvezi z njeno gradnjo, stopimo

kar v eno izmed številnih kabin, ki nas bo v pičli uri kar prenesla čez Alpe. Žičnica se na italijanski strani začne v kraju La Palud v dolini Aoste na višini 1300 m nad morjem. Najbližji večji center La Palud je Courmayeur, ki je le 150 metrov niže. V komaj 10 minutah nas žičnica iz La Paluda pripelje na višino 3322 metrov k planskemu zaklonišču Torino in tako smo v tem kratkem času opravili pot, za katero bi sicer v hribovskem koraku potrebovali malo manj ko sedem ur. To ni nič čudnega, saj smo se v 10 minutah na komaj 4230 metrov dolgi poti povzpeli že za 2005 metrov višje. S tem pa smo pustili za seboj globoko v dolini v začetku proge še zelene gozdove in nato planinske pašnike in prihajamo v območje večnega ledu, kajti le 270 metrov od planskega zaklonišča Torino je že tu vrh Helbronner, ki je 3462 metrov visok in tvori nekaj začeten stebel najtežavnejšega trakta vse žičnice, ki se od tu dalje pa vse do naslednjega najvišjega vrha Aiguille du Midi razprostira nad velikanskim ledenikom, iz katerega le tu pa tam strlijo skalnati vrhovi monblanskega pogorja.

Sicer pa smo tu napravili prevelik skok in se vrnimo spet na vrh Helbronner. Od tu do naslednjega trdnega opornika žičnice Le Gros Rognon je 3300 metrov razdalja. To pa je tudi za sodobno tehniko nekoliko predr oreh, zato so si graditelji pomagali z žičnim opornim mostom, tako da so od Grand Flambeauja do Petit Flambeauja potegnili 314 metrov dolge debele jeklene žice, ki tvorijo most, na katerega se opirajo žice glavne vzpenjače. To je bilo potrebno zato, ker bi se sicer žice vzpenjače na razdalji 3300 metrov ne moge tako napeti, da bi se ne dotikale tal. To delo je bilo najtežje izvedljivo in pobudnik vsega tega

velikansega dela inženir grof Dino Lora Totino iz Turina, ki je za vzpenjačo dal zamisel in vodil vsa dela, da je preboval več let, da je prišel do rešitve »Kolumbovega jajca«, kot se je sam izrazil. Prvotno so si zamišljali, da bi na tej dolgi relaciji postavili oporne stebre, toda kam jih postaviti, ko pa je ves teren pokrit z debelimi plastmi večnega ledu, ki neprestano drsijo v dolino in bi oporniki podirli kot bilke. Inženir grof Dino Lora Totino si je na vrhu svoje vije v Turinu zgradil maketo vsega tega dela pogorja in tu preizkušal vse mogoče variante, vse možnosti, dokler ni nekega dne odkril še prej omenjenega »Kolumbovega jajca« — žičnega mostu med Grand Flambeaujem in Petit Flambeaujem.

Sedaj pa kar naprej. Prispeli smo na sredo velikega ledenika, na Col du Gros Rognon, na višino 3558 metrov, od koder nas žičnica popelje na najvišji vrh, ki ga vzpenjača doseže, in sicer na Aiguille du Midi, to se pravi na višino 3842 metrov. Ta relacija nad večnim ledenikom je prav tako dolga, saj meri 1795 metrov. S tem pa smo tudi v glavnem prešli večino ledenika in se nasa pot začela spuščati v dolino. Toda še dolgo nismo na trdnih tleh. Od vrha Aiguille du Midi nas žičnica vodi k novi postaji v Plan de l'Aiguille na višino 2325 metrov. Ta del poti je dolg 2893 metrov in od tu prehajamo ponovno na »kopno«, kajti od tu dalje se začneja spet planinska flora, planinski pašniki ter nove gozdovi, dokler ne prispemo po nekaj nad 2 km dolgi poti v francoski Chamonix, ki je 1040 m nad morjem. Tako smo opravili pot čez najvišji vrh v Evropi in se v pičli uri brez naporov, pač pa ob obudovanju teh divjih lepot spustili ponovno v dolino.

Prej smo objubili nekaj

tehničnih podatkov: Prvi del žičnice, in sicer od La Palud do planskega zaklonišča Torino je bila dokončana že l. 1946. Trakt med Chamonixom in Aiguille du Midi pa je bil dokončan pred dvema letoma. Ostali, najtežji del, na relaciji 5000 metrov med vrhom Aiguille du Midi in vrhom Helbronner pa je bil zaključen sedaj. Pobudo za gradnjo vse te žičnice je dal, kot smo že rekli, inž. grof Dino Lora Totino. Tehnično izvedbo pa je izpeljal prof. Vittorio Zignoli s turinske politehnike. Pri gradnji vse žičnice so potrebovali 3700 ton materiala, ki so ga morali iz

doline prenesti skoraj 4000 metrov visoko. Kabine žičnice so napravljene iz trdega aluminija in opremljene s telefonom. 36 kabin je štiri sedežnih in te vodijo z vrha Helbronner preko glavnega ledenika do Aiguille du Midi. Razdalja med eno in drugo kabino znaša 566 metrov. Med Plan de l'Aiguille in Chamonixom pa so v prometu velikanse kabine, ki sprejemajo tudi do 70 potnikov. Premer žic, ki so splelane na tej žičnici, je različen. Ponekod znaša premer 30 milimetrov, ponekod pa 56 milimetrov. Pri vseh gradnji pa so porabili skupno 300.000 km žic. Odveč bi bilo govoriti o posebnostih postajališč na tej dolgi zračni poti, ki so krasno opremljena in tehnično na visku, toda že številka milijarda in pol litr, kolikor so stali gradbeni stroški, nam dovolj jasno pove, da je bilo vse to delo izvršeno z vso popolnostjo. Pri delih, ki so bila zaradi vremenskih razmer in drugih okoliščin izredno naporna, je sodelovalo okoli 50 strokovnih delavcev. Na vrhu Aiguille du Midi, in sicer v gorah, sami je bila zgrajena tudi velika mehanizna delavnica, ki služi za popravilne in vzdrževalne žičnice. Na istem vrhu pa bo zgrajen tudi velik hotel, ki bo opremljen po najmodernejših načelih.

ce

MAURICE LEBLANC

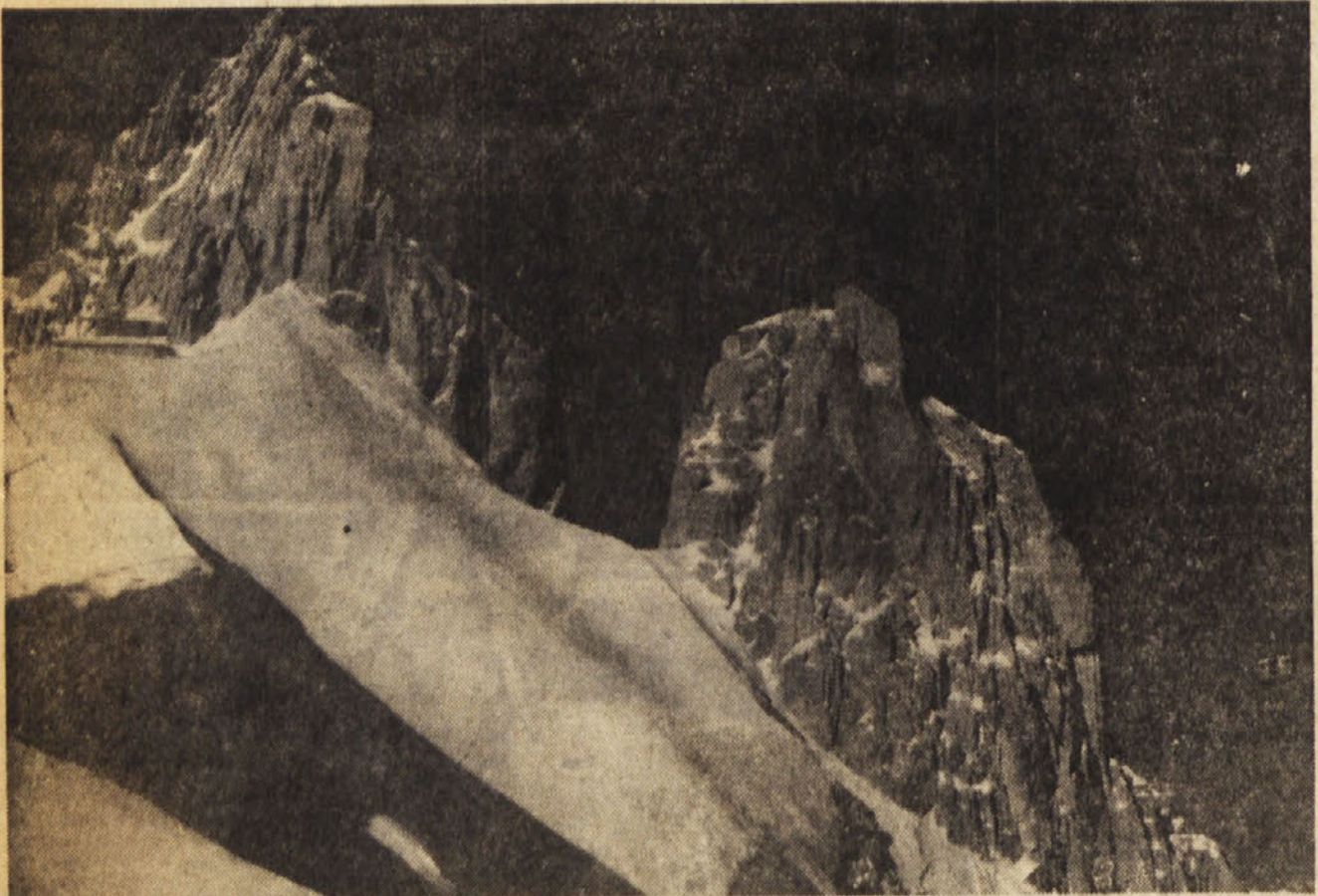
ARSENE LUPIN SE ŽENI

«Arsene Lupin si šteje v čast, da Vam lahko naznanj svojo zaroko z gospodično Angeliko de Sarzeau-Vendome, princezo Bourbonse-Condese, in Vas prosim, da se udeležite poročne svečanosti v cerkvi svete Klotilde.» «Vojvoda de Sarzeau-Vendome si šteje v čast, da Vam lahko naznanj poroko svoje hčere Angelike, princeze Bourbonse-Condese z gospodom Arsénom Lupinom, in Vas prosim, da...»

Vojvoda de Sarzeau-Vendome ni mogel pisma, ki ga je držal v drhteli roki, prebrati do konca. Bil je bled od jeze. Njegovo dolgo, okleščeno telo se je treslo in zdelo se je, da se bo zadušil.

«Tu pogledaj!» je dejal svoji hčeri in ji pomnil obe pismi. «To so dobili tudi naši prijatelji! Od četeraj govori o tem ves svet. No, kako ti je všeč ta podlost, Angelika? Kaj bi rekla k temu tvoja uboga mama, če bi še živela?»

Angelika je bila velika in suha kakor njen oče. Bila je v tridesetem letu. Zmeraj se je oblačila črno in nenavadno plašna je bila. Imela je kar premahljivo glavo, ki je bila na obeh straneh stisnjena, iz nje je štrlel dolg nos, kakor bi se hotel na glas upirati takemu norčevanju prirode. Vstaje temna pa ni bilo mogoče reči, da bi bila Angelika grda. Tako lepe so bile njene mirne, resne

Čudovit mora biti pogled iz kabine, ki nas iz 3842 m visokega vrha Aiguille du Midi, ki ga vidimo na gornji sliki, pelje čez ledenik k drugemu bregu na vrh Helbronner

